

Članak Donalda Hejza, prvog zamjenika visokog predstavnika

Prošlo je više od mjesec dana otkako je predsjednik Vlade Republike Srpske Mikerević objavio rezultate izvještaja specijalnog revizora o upravljanju Telekomom Srpske. Vjerujem da je većina čitalaca upoznata sa nalazima revizora – preduzećem se loše upravljalo i njegovi direktori su bili uključeni u niz nepropisnih radnji. Interni revizor preduzeća nije napravio nikakvu reviziju; tenderske procedure kršile su duh i slovo postojećih zakona o nabavci. Zbog loše prakse upravljanja, preduzeće gubi desetine miliona KM moguće dobiti.

Suočeni sa izvještajem koji detaljno pokazuje dug spisak nepravilnosti u javnom preduzeću i potvrđuje činjenicu da je preduzeće moglo zaraditi još nekoliko miliona KM od svojih aktivnosti da je bilo pravilno rukovođeno, neki političari su se odlučili na to da kritikuju revizora. To je jasan znak da osjećaju potrebu da brane svoju vlastitu poziciju po ovom pitanju.

Međutim, želim jasno reći da specijalni revizor nije lice koje je loše rukovodilo Telekomom Srpske – direktori preduzeća uz očigledno odobravanje Upravnog odbora su to učinili sami.

Rezultati su jasni: ozbiljna šteta ekonomiji i interesima samih građana. Visokim cijenama komunalnih usluga se samo odbijaju mogući ulagači, bilo domaći bilo strani. Bez ulaganja manje je potencijala za otvaranje novih radnih mjesta u Bosni i Hercegovini.

Zašto privreda u Srbiji plaća 100 odsto manje novca za međunarodne telefonske razgovore nego privreda u Republici Srpskoj za istu vrstu poziva?

Zašto desetominutni poziv u susjedne zemlje u najfrekventnijem terminu košta u prosjeku 19 KM u Republici Srpskoj, dok isti poziv u Srbiji košta otprilike 5 KM?

Zašto korisnici kartica sa unaprijed uplaćenim impulsima u Republici Srpskoj moraju platiti 80 odsto više nego korisnici istih usluga tokom najfrekventnijeg termina u Srbiji?

To su pitanja koja bi svaki političar u Narodnoj skupštini Republike Srpske trebao postaviti Telekomu Srpske – umjesto da gubi vrijeme kritikujući one koji pokušavaju da pomognu stanovništvu u Republici Srpskoj i Bosni i Hercegovini.

Predsjednik Vlade Mikerević je rekao da vjeruje da treba smijeniti upravu i Upravni odbor Telekoma Srpske i obećao da će donijeti nove zakone i izmjene i dopune zakona kojima će se stvoriti 'nova vrsta kulture rukovođenja preduzećima'.

Kultura rukovođenja preduzećima na koju smo svi navikli, ne prihvata postojanje a posebno interese klijenata, niti cijeni interese potrošača.

Ovo pitanje predstavlja više od prolaznog interesa za građane – oni koriste telefonske usluge, a pošto je Telekom Srpske javno preduzeće oni su i vlasnici tih telefonskih usluga. Kada se telefonskim uslugama loše rukovodi građani gube dvostruko.

Loše rukovoćeno telekomunikacijsko preduzeće stvara probleme na više nivoa. To znači da su telefonski računi pojedinačnih pretplatnika viši od neophodnog nivoa. To znači da privreda u cjelini nije konkurentna. Naša najefikasnija preduzeća gube poslove zbog lošeg rada sektora telekomunikacija. Dobar rukovodilac u preduzeću kontroliše ono što može kontrolisati. Na primjer, brine se o tome da radnici dobijaju plate, da su proizvodi i cijene konkurentni i da su klijenti zadovoljni. Ali neke stvari se ne mogu kontrolisati, a to uključuje cijenu telefonskog impulsa koji određuje telekomunikaciono preduzeće. Pošto nemamo pravu konkurenciju pojedinci i preduzeća nemaju drugog izbora – moraju platiti cijenu koju zahtijeva

preduzeće.

Ukoliko nekom preduzeću trebaju ulaganja da bi svoje poslovanje učinilo konkurentnijim i profitabilnijim, to preduzeće mora privući ulagače. Ulagачi će razmotriti listu pokazatelja koji utvrđuju da li je Bosna i Hercegovina dobro mjesto za ulaganja ili ne. Blizu vrha te liste (odmah uz cijenu rada i političku stabilnost) će biti cijena telefonskih poziva. U zemlji koja ima ozbiljan stav prema ulaganjima telefonski pozivi su ekonomični, priključene na mrežu jeftino, a konkurentna telefonska preduzeća daju atraktivne ponude pravnim i fizičkim licima.

To je jako daleko od situacije koju sada imamo.

Potrebno je da vlasti Republike Srpske raščiste situaciju u upravi Telekoma Srpske te da se neophodni zakoni usvoje u parlamentu da bi se promijenila kultura rukovođenja preduzećima i obezbijedilo da interesi građana budu na propisan način predstavljeni u upravljanju njihovim resursima. Građani su suviše dugo patili. Vrijeme je za promjene. SADA!

Sve dok su desetine hiljada ljudi nezaposleni, najvažniji prioritet vlasti treba biti da privuku ulaganja te da se pomogne privrednicima i direktorima da pokrenu nova preduzeća i prošire postojeća. Velike političke izjave, blaćenje i nedostatak akcije od strane političara ne rješavaju problem – to je samo posao. Svrha politike nije da štiti svoje vlastite interese već da interes stanovništva koje predstavlja stavi na prvo mjesto i u ovom slučaju da nađe način da obezbijedi hranu svima.

Sudeći prema čudnoj odbrambenoj reakciji na reviziju Telekoma moglo bi se zaključiti da su mnogi političari u ovoj zemlji zaboravili tu činjenicu.